

Karmen Krnčević

Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ Šibenik
kkrncevic@knjiznica-sibenik.hr

Antonija Miše

Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ Šibenik
amise@knjiznica-sibenik.hr

UDK 025.343

Stručni rad / Professional paper

PREDMETNI KATALOG ZAVIČAJNE ZBIRKE *SIBENCENSIA* U ŠIBENSKOJ GRADSKOJ KNJIŽNICI

Subject catalogue of the heritage collection Sibenciensia in the Public
Libray Šibenik

Sažetak

Zavičajna zbirka šibenske Gradske knjižnice čuva i prezentira bogatu kulturnu prošlost grada Šibenika i njegove okolice. Sadržaj zbirke pokazuje predmetni katalog sačinjen od šest vrsta predmetnih odrednica (osobnih, zemljopisnih, tematskih, korporativnih, za obiteljsko ime i naslov). Najzastupljenije su predmetnice zemljopisne odrednice koje, upotpunjene pododrednicama, pokazuju bogatu baštinu grada Šibenika i šibenske okolice. Mnogobrojne su i one za osobno ime jer su mnogi veliki i zaslužni Šibenčani našli svoje mjesto u predmetnom katalogu zbirke. Tematske predmetne odrednice dodatno obogaćuju i dopunjuju sadržaj predmetnog kataloga.

Ključne riječi: Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ Šibenik, predmetna obrada, zavičajna zbirka.

Summary

Heritage collection of the Šibenik Public Library preserves and presents rich cultural history of the City of Šibenik and its region. Content of the collection is shown by the subject catalogue made of six kinds of subject headings (personal, geographical, thematic, corporate, for family name and title). The most common headings are geographical, which, completed with the subheadings show the rich cultural heritage of the City of Šibenik and its region. Headings for personal name are also numerous, because many well-known and deserving citizens of Šibenik have found their place in the subject catalogue of the collection. Thematic subject headings additionally enrich and complement the content of the subject catalogue.

Keywords: *Public Library „Juraj Šižgorić“ Šibenik, subject analysis, heritage collection*

Uvod

Šibenik je grad iznimne kulturne prošlosti, koju s ponosom ističe i predstavlja. Mnogi značajni ljudi, građevine, izvanredna okolica s dvama nacionalnim parkovima svrstavaju Šibenik u grad prepoznatljivog kulturnog identiteta, koji je predstavljen i Zavičajnom zbirkom šibenske Gradske knjižnice. U njoj je pohranjena građa koja se odnosi na Šibenik i njegovu okolicu (bilo da je sadržajem, autorstvom ili mjestom izdanja vezana za Šibenik i područje Šibensko-kninske županije).¹

Jedan od načina predstavljanja zbirke jest predmetni katalog. Predmetnom obradom informacije o sadržaju Zavičajne zbirke postaju dostupne širokom krugu korisnika i omogućavaju lakše snalaženje u pronalaženju podataka o građi. Rad analizira sadržaj predmetnog kataloga zbirke, njegove specifičnosti, raščlanjuje vrste predmetnica sadržanih u njemu i način na koji se predmetnice koriste za potrebe kataloga.

Primjeri uporabe slobodno oblikovane predmetnice *Sibenicensia*

U šibenskoj Gradskoj knjižnici građa koja pripada Zavičajnoj zbirci fizički je izdvojena u zasebnoj prostoriji. Međutim, ta je građa okupljena i u računalnom katalogu slobodno oblikovanom predmetnicom *Sibenicensia* (u UNIMARC-u to je polje 610). Na taj način moguće je pretraživanje zbirke u računalnom katalogu upisivanjem ključne riječi *Sibenicensia*.

Neka građa pohranjena je isključivo u Zavičajnoj zbirci, kao što je Blago šibenskih knjižnica: XVI. - XVIII. stoljeće / [tekst kataloga Milivoj Zenić; izbor i stručna obrada izložene građe Karmen Krnčević, Vilijam Lakić; fotografije i grafički identitet izložbe Davor Šarić]. – Šibenik: [S. n.], 1991. – [6] str. Riječ je o manjem katalogu značajne izložbe, sačuvanom u malom broju primjeraka.

Neka građa smještena je i na drugim odjelima, u slobodnom pristupu, ali i u Zavičajnoj zbirci, odakle se građa ne smije iznositi izvan Knjižnice. Primjer za to jest U pohvalu od grada Šibenika: pisana riječ od najstarijih vremena do danas / Milivoj Zenić. – Šibenik: Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“, 2002. – 396 str. Knjiga je smještena na Narodnom odjelu, Znanstvenom odjelu i u *Sibenicensiji*.

Međutim, u Zavičajnoj zbirci nije smještena sva građa koja joj po svom sadržaju pripada.

Primjer je *Volumen statutorum, legum et reformationum civitatis Sibenici. Cum Tabula rubricarum.* – Venetiis: Apud Nicolaum Morettum, 1608. – [18], 176 f. koji je kao rijetka knjiga smješten u zbirku Rara, a slobodno oblikovana predmetnica *Sibenicensia* upućuje na njezinu pripadnost Zavičajnoj zbirci.

U Zavičajnoj zbirci smještene su novine i časopisi koji su izlazili u Šibeniku. Slobodno oblikovanom predmetnicom *Sibenicensia* može se označiti pripadnost Zavičajnoj zbirci časopisa koji nije izlazio u Šibeniku, ali je jedan od njegovih urednika bio Šibenčanin Mladen Friganović. Časopis je smješten u Hemeroteci, ne u Zavičajnoj zbirci.

Primjer:

Geografski glasnik = Geographical bulletin / [glavni urednik, editor-in-chief Miroslav Sić].

Napomene: Od 1949./50., br. 11/12 urednik: Josip Roglić; od 1963., br. 25: Veljko Rogić; 1978., br. 40: Mladen Friganović; 1979./80., br. 41/42: Veljko Rogić, Mladen Friganović; od 1981., br. 43: Veljko Rogić; od 1985., br. 47 – 1989., br. 51: Dragutin Feletar.

¹ Preporuke za ustroj zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama. [citirano: 2017-03-15]. Dostupno na: www.hkdrustvo.hr/clanovi/Preporuke.pdf

Važna građa za šibensku zbirku članci su koji se odnose na Šibenik i okolice iz raznih časopisa smještenih u Hemeroteci. Kad dobiju slobodno oblikovanu predmetnicu *Sibenicensia*, zna se da pripadaju Zavičajnoj zbirci i nije ih potrebno zasebno kopirati i polagati u nekakve fascikle u zbirci i tako zauzimati prostor.

Primjer: Žudije - čuvari Isusova groba / napisala Jadranka Klisović; snimio Šime Strikoman. // Matica: časopis Hrvatske matice iseljenika / [glavni i odgovorni urednik Nenad Goll]. - 4(2009), 33-35.

Uz tu opću (za Zavičajnu zbirku obveznu) slobodno oblikovanu predmetnicu, građa vezana za Šibenik i okolice dobiva i normirane predmetnice koje pojašnjavaju sadržaj djela.

Predmetne odrednice

Izvori za otkrivanje sadržaja dokumenta značajnog za *Sibenicensiju* jednaki su izvorima za otkrivanje predmeta sadržaja bilo kojeg dokumenta: sadržaj cijelog dokumenta, naslov i podnaslov, naslovi poglavlja, autorstvo, bilješka o piscu, kazalo, predgovor i pogovor, sažetak ili anotacija, zaključak, ključne riječi.²

U predmetnoj obradi sadržaja Zavičajne zbirke kao glavno načelo uzima se u obzir potreba šireg kruga korisnika za snalaženje u predmetnom katalogu Zavičajne zbirke, kao i načelo dosljednosti u predmetnoj obradi. Načelo o zadatku predmetne odrednice označava potrebu da se označe i predmetno obrade djela koja sadržajem ulaze u sastav Zavičajne zbirke.³

Zbog specifičnosti predmetnog kataloga Zavičajne zbirke koji zanimaju isključivo podatci o šibenskoj baštini, izrađuju se „zavičajne“ predmetnice za dokumente koji se u cjelini bave Šibenikom i šibenskom okolicom, kao u primjeru Šibenska katedrala / tekst Milivoj Zenić; fotografije Davor Šarić. – Šibenik: Šibenska biskupija, 2003. – 184 str. s predmetnicom katedrala sv. Jakova (Šibenik), ali i za one koji ih se sadržajem samo dotiču u primjeru Njemački putopisi po Dalmaciji / priredio i s njemačkog preveo Ivan Pederin. – Split: Logos, 1989. – 329 str. s predmetnicama Dalmacija; Šibenik; Skradin. Predmetnom obradom obuhvaćeno je više vrsta građe: knjižna građa, za što je primjer Dječak: [edukativni strip prema liku i djelu Dražena Petrovića] / [tekst i crtež] Frano Petruša. Zagreb: Dražen Petrović foundation = zaklada, 2014. – 34 str. s predmetnicom Dražen Petrović, košarkaš; periodika (članci u časopisima i prilozi u zbornicima), npr. Hrvatski znanstvenici Antun i Faust Vrančić / Vladimir Muljević. // Encyclopaedia moderna. – God. 14, br. 2 (42) (1993), str. 122-135, predmetnice: Vrančić, Antun; Vrančić Faust; neknjižna građa (glazbeni CD-ovi, DVD-ovi, VHS-ovi, grafike, zemljopisne karte) kao što je *Veteris et nova Pannoniae et Illyrici descriptio* / Philipp Cluver. [Amsterdam : s. n., ca 1711]. – 1 zemljop. karta: u bojama; 21 x 24 cm s predmetnicama Kartografija -- 17. st.; Šibenik -- Kartografska građa, ili Nacionalni park Krka [Elektronička građa] / režija Davor Šarić; tekst Gordana Goreta; glazba Grgo Pleadin. – Šibenik: Javna ustanova Nacionalni park Krka, [2010], predmetnica: Nacionalni park „Krka“.

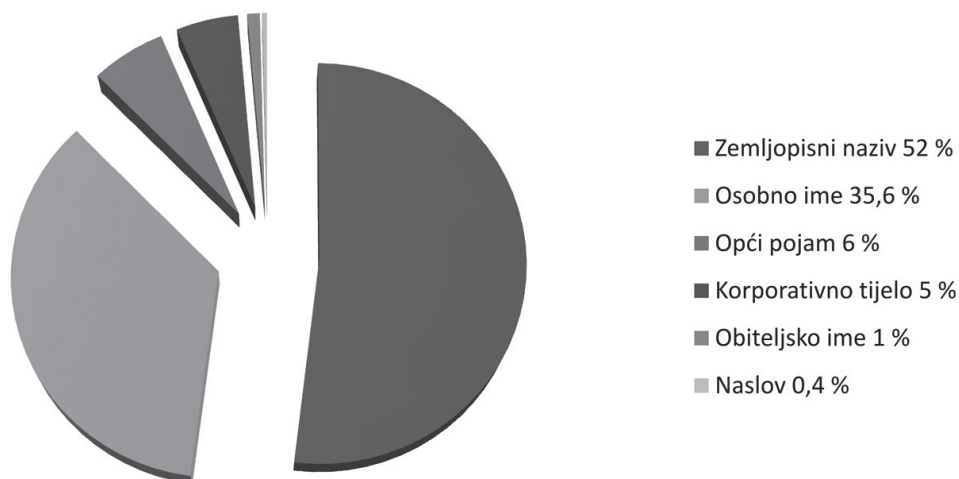
Osim predmetnica koje općenito pojašnjavaju sadržaj nekog djela, za potrebe predmetnog kataloga Zavičajne zbirke dodaju se i predmetnice značajne za uvrštavanje tog djela u *Sibenicensiju*.

² Štrbac, D.; M. Vujić. Pravilnik za predmetni katalog. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2004. Str. 17.

³ Mikačić, M. Teorijske osnove sustava za predmetno označavanje. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1996. Str. 361.

Predmetni katalog šibenske Zavičajne zbirke sadrži 730 predmetnih preglednih jedinica, od kojih su najzastupljenije zemljopisne odrednice (383 ili 52 %), slijede predmetne pregledne jedinice za osobno ime (260 ili 35,6 %), tematske odrednice (41 ili 11 %), korporativne odrednice (36 ili 5 %), obiteljsko ime kao predmetna odrednica (7 ili 1 %) i naslov kao predmetna odrednica (3 ili 0,4 %). Na odnos sadržaja u predmetnom katalogu upućuje Grafikon 1.

PREDMETNE ODREDNICE

Grafikon 1. Predmetne odrednice u šibenskoj Zavičajnoj zbirci

Zemljopisne predmetne odrednice

Geografskim odrednicama izražavaju se imena geografskih jedinica.

Za šibenski predmetni katalog Zavičajne zbirke korisne su zemljopisne predmetne odrednice jer one na jednom mjestu okupljaju podatke o nekoj teritorijalnoj jedinici. Osim odrednice za grad Šibenik, koristi se i odrednica za širu teritorijalnu jedinicu, Šibensko-kninsku županiju. Za gradove Knin, Drniš i Primošten koriste se i odrednice za opseg pojma: Knin i okolica, Drniš i okolica, Primošten i okolica.

Geografske odrednice za entitete, čija su imena homonimi, oblikuju se dodavanjem objašnjenja u obloj zagradi. Opći se pojmovi pišu malim slovom, a geografska imena prema Hrvatskom pravopisu.

Primjeri:

Murter (grad)

Murter (otok)

Zlarin (grad)

Zlarin (otok)

Najzastupljenije su teritorijalne predmetne odrednice za grad Šibenik (157) i Šibensko-kninsku županiju (50), slijede odrednice za rijeku Krku (21), Knin (21), otok Murter (18), Kornate (17), Drniš (17), otok Zlarin (17), Primošten (12), Primošten i okolicu (10), otok Žirje (9), Bribir (8), Danilo (6), Visovac (6), Knin i okolicu (5), Drniš i okolicu (4), Burnum (3), Bilice (2).

Za antičko naselje i vojni logor koji se nalazi u Ivoševcima nedaleko od Kistanja koristi se antički naziv Burnum s dodanim pojašnjenjem u obloj zagradi: Burnum (antičko naselje).

Predmetna odrednica sastoji se od vodeće, odnosno pristupne odrednice te dopunskih odrednica. Dopunske tematske odrednice služe točnijem označavanju predmeta publikacije. Osim njih koriste se i tematsko-formalne odrednice koje se navode u jednini.

Primjeri:

Visovac -- Fotomonografija

Visovac -- Franjevački samostanski arhiv

Visovac -- Franjevački samostan Majke od Milosti

Visovac -- Legende

Visovac -- Turistički vodič

Jednostavna teritorijalna predmetna odrednica upotrebljava se u slučajevima kad predmetna odrednica, značajna za predmetni katalog Zavičajne zbirke, čini samo dio sadržaja opisivane publikacije.

Primjer:

Dalmatia, the Quarnero and Istria: with Cettigne in Montenegro and the Island of Grado / by T. G. Jackson.

Vol. 1. – 1887. – XXVI, 418 str., [13] str. s tablama, [1] višestruko presavijen list

Predmetnice: Šibenik; Skradin

Njemački putopisi po Dalmaciji / priredio i s njemačkog preveo Ivan Pederin. – Split: Logos, 1989. – 329 str.

Predmetnice: Dalmacija; Šibenik; Skradin

Ako je zemljopisna odrednica dopunska uz neku drugu vodeću odrednicu, izrađuje se i vodeća odrednica za teritorijalnu jedinicu s dopunskom odrednicom.

Primjer:

Utvrde -- Šibenik

Šibenik -- Utvrde

Osobne predmetne oznake

Osobne predmetne oznake oblikuju se u skladu s Pravilnikom i priručnikom za izradu abecednih kataloga. Kako je Šibenik nastao u srednjem vijeku, za potrebe normativne baze podataka važno je pravilo da se srednjovjekovne osobe unose pod osobnim imenom i nadimkom (Juraj Dalmatinac, Nikola Firentinac, Nikola Vladanov, Pavao Šibenčanin). Imena srednjovjekovnih autora pišu se u narodnom obliku (Antun i Faust Vrančić, Božo Bonifačić, Martin Kolunić Rota, Ivan Severitan Polikarp).⁴ Za latinizirane i druge oblike imena izrađuju se uputnice.

Beletristika ne ulazi u sadržaj predmetnog kataloga.

Osobna predmetna odrednica dodjeljuje se dokumentu čiji se sadržaj odnosi na određenu osobu.

Primjer: knjige o Faustu Vrančiću, predmetnica je Vrančić, Faust

Faust Vrančić / napisala Marijana Borić; ilustrirala Dijana Kočica. – Šibenik: Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“, 2015. – 47 str.

Faust, homo volans / [Zdenka Bilušić]. – Šibenik: Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“, 2008. – [36] str.

Govor na pogrebu Fausta Vrančića / Ivan Tomko Mrnavić; s latinskoga prevela Olga Perić. – Šibenik: Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“, 1993. – [64] str.

⁴ Verona, E. Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. Dio 1: Odrednice i redalice. 2. izmijenj. izd. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1986. Str. 194.

Pregledom sadržaja građe koja teoretski obrađuje djela više autora izrađuju se osobne predmetnice za šibenske autore.

Primjeri:

Faust Vrančić i drugi: jezičnopovijesni ogledi / Josip Lisac. – Šibenik: Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“, 2004. – 171 str.

Predmetnice: Vrančić, Faust; Pletikosa, Jakov; Nikolić, Vinko, književnik

Poticaji i nadahnuća: studije i eseji iz starije hrvatske književnosti / Nikica Kolumbić. – Zagreb: Dom i svijet, 2004. – 576 str.

Predmetnice: Armolušić, Jakov; Divnić, Juraj; Divnić, Petar; Fortis, Alberto; Grabovac, Filip; Mrnavić, Ivan Tomko; Šižgorić, Juraj; Tommaseo, Niccolo; Vrančić, Antun; Vrančić, Faust.

Dnevnici s putovanja: 1843.-1848. / Francesco Carrara; [uredile] Ljerka Šimunković i Snježana Bralić. – Split: Hrvatsko-talijanska kulturna udruga Dante Alighieri, 2010. – 296 str.

Predmetnice: Tommaseo, Niccolo; Vrančić, Faust, Zorić, Mate

Osobna predmetna odrednica dodjeljuje se i u slučajevima kad se šibenski autor spominje u kontekstu nekog drugog sadržaja.

Primjer:

Sedmerojezični rječnik / Petar Loderecker = Sedmijazyčný slovník / Petr Loderecker. – Zagreb: Novi Liber: Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2005. – [578], 89 str.

U napomeni je istaknuto ono što je važno za šibensku Zavičajnu zbirku → Iz sadržaja: Vrančić i Loderecker 1605.-2005. / Ivo Sanader; Hrvatski jezik u rječnicima F. Vrančića i P. Lodereckera / Marko Samardžija. Za potrebe predmetnog kataloga Zavičajne zbirke djelu se dodjeljuje predmetnica: Vrančić, Faust.

Složena predmetna autorska odrednica potpunije objašnjava sadržaj knjige.

Primjer:

Juraj Matejev Dalmatinac: iz fundusa Gliptoteke HAZU: odabir / [predgovor u katalogu i kataloški podaci Mirjana Sakač; fotografije K. Tadić ... et al.]. – Zagreb Zračna luka, 1995.

Predmetnica: Juraj Dalmatinac -- Život i djelo

Složena autorska predmetna odrednica upotrebljava se kad se obrađuje određeni segment autorova djelovanja.

Primjer:

Harterije: hrvatsko pjesništvo početkom tisućljeća / Nikola Petković; recenzenti Milorad Stojević, Krešimir Bagić. – Zagreb: Naklada Jesenski i Turk: Hrvatsko društvo pisaca, 2009. – 256 str.

Predmetnice: Dedić, Arsen -- Pjesništvo; Gulin, Stjepan -- Pjesništvo

Five centuries of maps and charts of Croatia = Pet stoljeća geografskih i pomorskih karata Hrvatske / edited by, priredili Drago Novak, Miljenko Lapaine, Dubravka Mlinarić; [translated by Biserka Fučkan Držić ... et al.]. – Zagreb: Školska knjiga, 2005. – 467 str.

Predmetnice: Kolunić Rota, Martin -- Kartografija; Bonifačić, Božo – Kartografija

Složena autorska odrednica može sadržavati naslov djela.

Primjeri:

Tradicija o našim krajevima u antičkom razdoblju kod dalmatinskih pisaca XVI i XVII stoljeća / Bruna Kuntić-Makvić. – Skoplje = Skopje: Sojuz na društva za antički trudovi na Makedonija, 1984. – Str. 155-164.

Predmetnica: Šižgorić, Juraj – „O smještaju Ilirije i o gradu Šibeniku“

Ulicama staroga Šibenika / Vilijam Lakić

U: Zadarska smotra: časopis za kulturu, znanost i umjetnost / [glavni urednik Šime Batović]. – 59, 3-4(2010), 229-231.

Predmetnica: Zenić, Milivoj – „Stari Šibenik“

Tematske predmetne odrednice

One su uvijek složene od vodeće odrednice i jedne ili više dodatnih odrednica (do tri), od kojih je jedna svakako teritorijalna predmetnica.

Primjeri:

Školstvo -- Šibenik -- Povijest

Narodne nošnje -- Drniš

Domovinski rat -- Šibenik -- Svjedočanstva

Elektroprivredni sustav -- Šibenik -- Povijesni pregled

Novinstvo -- Šibenik -- Povijesni pregled

Predmetne oznake za korporativno autorstvo

Korporativne predmetne oznake oblikuju se u skladu s Pravilnikom i priručnikom za izradbu abecednih kataloga.

Primjeri:

Šibenska biskupija -- Povijest

Međunarodni dječji festival (44 ; 2004) -- Prikaz

Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ (Šibenik) -- Povijest

Manastir Krka -- Povijest

Hrvatsko narodno kazalište (Šibenik) -- Povijest

Obiteljsko ime

Obiteljsko ime kao predmetna oznaka vezano je za imena šibenskih obitelji. Obiteljsko ime navodi se pod oznakom za prezime u množini, kojoj se iza zareza dodaje oznaka za obitelj.⁵

Primjeri:

Vrančići, obitelj; Šižgorići, obitelj; Šubići, obitelj.

Zaključak

Predmetnom obradom informacije o sadržaju Zavičajne zbirke *Sibenicensia* omogućavaju lakše snalaženje u pronalaženju podataka o građi. Zbog specifičnosti predmetnog kataloga Zavičajne zbirke koji zanimaju isključivo podatci o šibenskoj baštini, izrađuju se „zavičajne“ predmetnice za dokumente koji se u cjelini bave Šibenikom i šibenskom okolicom, ali i za one koji ih se sadržajem samo dotiču.

Predmetni katalog sačinjen je od šest vrsta predmetnih odrednica (osobnih, zemljopisnih, tematskih, korporativnih, za obiteljsko ime i naslov), od kojih su najzastupljenije zemljopisne predmetne odrednice te pregledne jedinice za osobno ime i tematske odrednice.

5 Štrbac, D.; M. Vujić. Nav. dj., str. 68.

Literatura

- Mikačić, M. Teorijske osnove sustava za predmetno označavanje. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1996.
- Priručnik za UNIMARC : format za pregledne zapise / [s eng. prevela S. Radovčić ; hrv. primjere odabrali i izradili Z. Ivanović et al.]. 1. hrv. izd. (prema 2. prer. i proš. izd. izvornika). Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.
- Štrbac, D. ; M. Vujić. Pravilnik za predmetni katalog. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2004.
- Verona, E. Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. Dio 1: Odrednice i redalice. 2. izmijenj. izd. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1986.